

УКРАЇНСЬКИЙ ХУДОЖНИК ІВАН СТЕПАНОВИЧ МАРЧУК

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В даній статті досліджується життя та творчий шлях відомого українського художника. Його внесок в сучасне українське мистецтво та заснування нової техніки в живописі.

Ключові слова: Творчість, живопис, художник, пльонтанізм, натхнення.

Abstract

This article explores the life and career of a famous Ukrainian painter. His contribution to contemporary Ukrainian art and the establishment of new techniques in painting.

Key words: Creativity, painting, artist, plantation, inspiration.

Вступ

Останнім часом значно розширили свої можливості живопис, скульптура і графіка. У доробку сучасних українських митців представлені такі види мистецтва, як інсталяція, об'єкт, художня акція; значного розвитку набуває фотомистецтво. Митці у нових політичних реаліях по новому підходять до національних традицій, засвоюють досвід світової культури, використовують сучасні технології, продовжують пошуки нових засобів художнього вираження. Одним з таких геніїв сучасності є Іван Марчук, який знайшов власну техніку – пльонтанізм. Він став єдиним українцем, імя якого потрапило до рейтингу «100 геніїв сучасності» британської газети Telegraph у 2007 році. Мета роботи дослідити життя та творчість художника.

Результати дослідження

Іван Марчук народився в Москалівці (нині село Лановецького району Тернопільської області) в родині ткача. Після закінчення семирічної школи вчився у Львівському училищі прикладного мистецтва імені Іванв Труша у відділенні декоративного розпис. У ранніх роботах Іван Марчук звертався до наївних мотивів, але, познайомившись із доробками авангарду та модернізму, знайшов початок «власного шляху у мистецтві». У доробку майстра більше 5тис. полотен, які демонструвалися у виставкових залах Литви, Німеччини, Польщі та ін. країн.

За радянські часи зазнавав утисків влади більшу частину через українську мову, через нерозуміння творчості, через відмову малювати щасливу радянську дійсність. Для того щоб виживати в радянській системі, митцеві доводилося малювати простенькі ілюстрації до радянських журналів «Україна», «Вітчизна», «Київ». Нереалізованість художника і постійні переслідування органами КДБ сформували у нього бажання втекти з СРСР. Марчук виїхав із Радянського Союзу в кінці 1980-х. З того часу митець жив у Австралії, Канаді й США, звідки вже остаточно повернувся до України у 2011 році.

У 1979 році його роботи були представлені на першій виставці українських художників-нонконформістів, організованій молодими представниками української діаспори, у Парижі (Франція), Мюнхені (Німеччина), Нью-Йорку (США), Лондоні (Велика Британія). Лише у 1988 році Івана Марчука прийняли в члени Спілки художників України на 52 році життя.

Власний спосіб вираження світовідчуття вилився в циклах: «Голос моєї душі», «Пейзаж», «Цвітіння», «Кольорові прелюдії», «Портрет», «Нові експресії», «Натюрморт», «Біла планета I», «Біла планета II»,

«Виходять мрії з берегів», «Погляд у безмежність». А «Шевченкіана» із 42 картин отримала відзнаку у 1997 році Національною премією України імені Тараса Шевченка [1].

Іван Марчук є засновником нового стилю у мистецтві - пльонтанізму. Таку назву митець жартома дав своєму стилю — від слів «пласти», «пльонтати», тому що картини ніби створені з клубочків чудернацьких ниток). Авторська техніка передачі зображення виражається в нанесенні фарби тонкими кольоровими лініями, їх переплетення під різними кутами, чим досягається ефект об'ємності й світіння. Таке зображення вперше художник застосував у пейзажі (1972). Згодом термін пльонтанізм, набув значення авторського творчого методу — оригінальної системи світосприймання і його передачі на полотні, для якого характерна асиметрія ритмічних скорочень у кольорі й штрихах (мазках), метафоричність і символізм.

Часто на полотнах створюється ілюзія додаткового освітлення, особливо у нічних пейзажах, де головна увага митця — на образі Місяця. Такий підхід, дещо схожий на техніку Архипа Куїнджі, став ще однією Марчуковою візитівкою. Деякі мистецтвознавці називають це магнетизмом, де переплітаються реальність та сюрреалізм. Припускають, що художник повернувся не з Америки, а космоса, а повернувся не в Україну географічно, а в космос своєї душі. Сам Марчук з приводу цього називає своїм домом – мольберт, а сам як блукач, бо є потреба вічної муки, яка дає імпульс до творчості. Він пояснює, що земля настільки прекрасна, що деяким людям треба ціле життя, щоб побачити красу, яка їх оточує, особливо краса рідної землі. Тому йому постійно хочеться малювати, особливо красу української землі, де, на його думку, народжується найбільша кількість талантів.

Деякі автори зазначають, що створені художником образи грають роль своєрідної народної дипломатії. Вони стверджують позитивний образ України за кордоном. В очах мешканців інших країн Україна виглядає як край, багатий унікальними талантами. Голос душі живописця здатний дивувати і вражати, його творіння розкріпають і викликають подив [2].

Іван Марчук вважає, що Україна, втілена в його картинах, має чим дивувати, бо завжди любив експерименти й має бунтівну, нонконформістську вдачу. І справді, його численні виставки за кордоном свідчать про цікавість до України та й до митця зокрема. Марчука добре знають не лише в США. Протягом останніх років полотна митця експонувалися в різних країнах: у Литві, Німеччині, Польщі, Бельгії, Угорщині, Чехії, Словаччині, Туреччині, Люксембурзі, Таїланді, Тунісі [3].

У своєму поважному віці художник досі мріє і творить, а також стежить за мистецькими новинами й новинками. Захоплюється творчістю сучасників, зокрема Любомира Медвідя, покійних Олега Мінька, Бориса Плаксія та Михайла Дмитренка.

Висновок

Підвівши підсумки дослідженого життя та творчості генія сучасного українського живопису Івана Марчука, варто відзначити його неординарність. Адже він не просто винайшов нову техніку в мистецтві, а й в своїх картинах передав всі чарівні особливості своєї Батьківщини. Таким чином зробивши великий внесок в історію української культури, творить свій світ, свою альтернативну реальність, якою охоче ділиться з глядачем. Його картини відкрили шлях майбутньому поколінню не лише для дотримання певного стилю, а й для надиху на різноманітні думки, що виникають під час огляду його шедеврів. Іван Степанович особистість, яка «сказала слово про Україну на весь світ» і його співвітчизники цим пишаються та шанують його.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Степаняк І. Хто такий Іван Марчук? [Електронний ресурс] / І. Степаняк, К. Пілюгіна // Ukrainer. – 1704. – Режим доступу до ресурсу: <https://ukrainer.net/ivan-marchuk/>
2. Величко Л. Геній сучасності художник Іван Марчук [Електронний ресурс] / Любов Величко // Нова Влада. – 2008. – Режим доступу до ресурсу: <https://novavlada.info/obshchestvo/argument/intervyu/geniy-suchasnosti-hudozhnik-ivan-marchuk-v-ukrayini-hudozhniki-ne;> Левчишин В. ІВАН МАРЧУК - ВИЗНАНИЙ

СВІТОМ ГЕНІЙ З ТЕРНОПІЛЬЩИНИ [Електронний ресурс] / Владислав Левчишин // Герої України. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://heroes.profi-forex.org/ru/marchuk-ivan-stepanovich>

3. Рудяченко О. Іван Марчук. Світотворець клаптиків на 75 см [Електронний ресурс] / Олександр Рудяченко // Укрінформ. – 1205. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2696453-ivan-marcuk-svitotvorec-klaptikiv-na-75-sm.html>.

Фернега Євгеній Іванович – студент групи КІТС-19б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail evgeniyfernega@gmail.com

Зінко Олена Василівна – кандидат історичних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: zinko-ov@ukr.net

Fernega Yevheniy Ivanovych – student of KITS-19b group, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail evgeniyfernega@gmail.com

Zinko Olena V. - Candidate of Historical Sciences, Associate Professor of the Department of social and political sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: zinko-ov@ukr.net